

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 942
KUR'AN'IN MUHATAPLARI

Prof. Dr. Ömer ÇELİK

ISBN: 978-625-7672-54-2

1. Baskı, Mart 2021, Ankara, 1.000 Adet

© Bütün Yayın Hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.
Bu eser Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık
Ticaret İşletmesi Yönetim Kurulu'nun 06.01.2021
tarih ve 152 sayılı kararıyla uygun görülmüştür.

Bu eserin ilmi / edebi redaksiyonu İLK SAY Kurulu
marifetiyle yapılmıştır.

Yayıncı Sertifika No: 48058

BASKI: **TDV**
YAYIN MATBAACILIK TİC. İŞLETMESİ
BASİMEVİ | PRINTING HOUSE

Ostim OSB Mahallesi, 1256 Cadde No. 11
Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0312 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312 354 91 32

e-posta: bilgi@tdv.com.tr

ÖZGEÇMİŞ

01.02.1966 tarihinde Artvin ili Yusufeli ilçesi İrmakyanı köyünde doğdu. 21.06.1989 tarihinde Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 30.06.1992 tarihinde Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tefsir Bilim Dalı'nda yüksek lisansını tamamladı. 26.11.1997 tarihinde Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tefsir Bilim Dalı'nda "Kur'an'a Göre Kur'an-ı Kerim ve Muhatapları" adlı çalışması ile doktorasını tamamladı. 07.05.2001 tarihinde Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı'nda doçent oldu. Kırgızistan Oş Devlet Üniversitesi Araşan İlahiyat Fakültesinde 06.02.2004-06.02.2007 tarihleri arasında Misafir Öğretim Üyesi ve Dekan olarak vazife yaptı. 13 Kasım 2007'de Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı'nda profesör kadrosuna atandı. Halen aynı fakültede öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Evli ve üç çocuk babasıdır. Arapça ve İngilizce bilmektedir.

Eserleri:

1. Hakk'ın Dâveti Kur'an-ı Kerim'in Meal ve Tefsiri (5 cilt), İstanbul, 2013.
2. Üsve-i Hasene-1: Kullukta-Ahlakta-Adapta En Güzel İnsan, İstanbul, 2003.
3. Üsve-i Hasene-2: Tebliğde-Terbiyede-Muamelede En Güzel İnsan, İstanbul, 2004.
4. Tek Kaynak İki İrmak: Kur'an'dan Teknolojik Yansımalar, 2010.
5. Teşbih, Temsil ve Tasvirler Işığında Kur'an'da İnsan, 2010.
5. Tefsir Usulü ve Tarihi, Erkam Yayınları, İstanbul, 2012.

Bunlar dışında yurt içi ve yurt dışında yayınlanmış pek çok makalesi ve tebliği vardır. Yurt içi ve yurt dışında pek çok konferanslar vermiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	XIII
ÖN SÖZ	XV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ALLAH KELÂMI KUR'ÂN-I KERİM

I. ALLAH'IN KELÂM SIFATI VE KUR'ÂN-I KERİM'İN KELÂMULLAH OLMASI.....	25
A. ALLAH'IN MÜTEKELLİM OLMASI.....	25
B. KUR'ÂN-I KERİM'İN KELÂMULLAH OLMASI.....	28
1. Kelâm.....	29
2. Kur'ân-ı Kerim Kelâmullahtır.....	29
C. KUR'ÂN-I KERİM YÜCE ALLAH'TAN LEVH-İ MAHFÛZA NÜZÛL ETMİŞTİR.....	33
II. KUR'ÂN-I KERİM'İ CİBRÎL (A.S.) VAHİY YOLUYLA GETİRMİŞTİR..	37
A. CİBRÎL.....	39
B. KUR'ÂN'DA CİBRÎL İÇİN KULLANILAN SIFATLAR.....	40
1. Resul-Kerim.....	40
2. Ruh, Rûhulkudüs ve er-Rûhulemîn.....	41
3. Şedîdü'l-Kuvâ Zû Mirrah.....	43
C. CİBRÎL İLE BERABER VAHYE EŞLİK EDEN MELEKLER.....	44
1. Sefere Kirâm Berara.....	45
2. Rasad.....	49
D. KUR'ÂN'IN CEBRÂİL'İN KAVLİ OLMASI.....	52

III. VAHY	59
A. VAHYİN TARİFİ VE MÂHİYETİ.....	59
B. ALLAH TEÂLÂ'NIN BEŞERLE KONUŞMA YOLLARI	63
IV. KURÂN-I KERÎM'İN TARİFİ, İSİMLERİ VE SIFATLARI	66
A. KURÂN-I KERÎM'İN TARİFİ	66
B. KURÂN-I KERÎM'İN İSİM VE SIFATLARI	72
1. Kitap	73
2. Furkân	76
3. Kerîm.....	78
4. Azîz.....	81
5. Nûr.....	84
6. Azîm	87
7. Hakîm	89
8. Müheymin	92
9. Mecîd.....	94
10. Hak	96
11. 'Aliyy.....	99
12. Fasl	100
13. Hadis, Ahsenü'l-hadis	105
14. Sıdk.....	108
15. 'Adl.....	110
16. Mübârek	112
17. Besâir.....	116
18. el-'Urvetü'l- vüskâ	118
19. Bürhân.....	119
20. 'Arabi.....	120

İKİNCİ BÖLÜM

KURÂN-I KERÎM VE PEYGAMBERİMİZ (S.A.S.)

I. KURÂN-I KERÎM'İN İLK MUHATABI PEYGAMBERİMİZDİR.....	128
A. CEBRÂİL'İN PEYGAMBERİMİZE KUR'AN VAHYİNİ GETİRMESİ	130
1. Kur'an'ın İnişini Anlatan Kavramlar	132
a) Nüzûl, Tenzil, İnzâl	132

b) Vahy	136
c) İlkâ'	136
d) Mecî'	137
e) İtyân.....	139
B. KUR'AN'IN PEYGAMBERİMİZİN KALBİNE İNDİRİLMESİ	141
C. VAHİY PEYGAMBERİMİZE FARKLI ŞEKİLLERDE GELMİŞTİR.....	147
1. Vasıtalı Vahy	147
2. Vasıtasız Vahy.....	149
D. VAHİY ESNASINDA PEYGAMBERİMİZDE GÖRÜLEN HÂLLER.....	151
II. PEYGAMBERİMİZİN KUR'AN'I EZBERLEMESİ, OKUMASI VE MÂNASINI ÖĞRENMESİ.....	153
A. KUR'AN'I EZBERLEMESİ	154
B. KUR'AN'I OKUMASI	155
C. KUR'AN'IN MÂNASINI ÖĞRENİP ÖĞRETMESİ.....	160
III. KUR'AN'I İNSANLARA PEYGAMBERİMİZ TEBLİĞ ETMİŞTİR....	169
IV. KUR'AN'I İNSANLARA PEYGAMBERİMİZ BEYAN ETMİŞTİR.....	181
A. SÖZLÜ BEYANI.....	184
1. Âyeti Âyetle Açıklaması	184
2. Mücmeli Beyanı	185
3. Müşkili Tavzîhi.....	185
4. Umumu Tahsisi	186
5. Mutlakı Takyidi.....	187
6. Mübhemi Beyanı.....	188
7. Neshi Beyanı.....	188
8. Kur'an'ın Mânasını Tekidi	189
9. Lafzın Mâna ve Mutaallakını Beyanı.....	190
10. Lugavî Açıklamalarda Bulunması.....	190
11. Kur'an Haricinde Hüküm Beyan Etmesi	190
12. Maksûdu Tayin Etmesi.....	190
13. Âyetleri Temsil, Tasvir ve Tavsif Ederek Beyanı	191
a) Temsile misal.....	191

b) Tasvire misal	191
c) Tavsife misal	192
14. Âyetlerin Mânalarını Muhatabının Durumuna Göre Beyanı.....	192
15. Peygamberimizin Âyetlerle İstidlâl Etmek Suretiyle Açıklaması	193
16. Peygamberimizin Kur'an Âyetlerinden Çıkan Ortak Mânaları Dikkate Alması.....	193
B. FİİLÎ BEYANI.....	194
C. TAKRİRÎ BEYANI	194
V. KUR'AN, PEYGAMBERİMİZİN EBEDÎ MÜCİZESİDİR	195
VI. PEYGAMBERİMİZİN AHLÂKİ KUR'AN'DIR	205

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KUR'ÂN-I KERİM VE BÜTÜN İNSANLAR

I. KUR'AN İNSANLAR İÇİN BİR BEYANDIR	224
II. KUR'AN İNSANLARI KARANLIKTAN AYDINLIĞA ÇIKARMAK İÇİN İNDİRİLMİŞTİR	230
III. KUR'AN'IN OKUNMASI, EZBERLENMESİ VE ANLAŞILMASI KO- LAYLAŞTIRILMIŞTIR.....	237
IV. KUR'AN İNSANLAR İÇİN PEK ÇOK KONUYU DARB-I MESELLE AÇIKLAMİŞTİR.....	243
V. KUR'AN İNSANLAR ARASINDA ADÂLETLE HÜKMEDİLMEK İÇİN İNDİRİLMİŞTİR.....	250

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KUR'ÂN-I KERİM VE MÜ'MİNLER

I. KUR'AN'IN RAHMET OLMASI.....	272
A. RAHMET	273
B. KUR'AN MÜ'MİNLER İÇİN RAHMETTİR.....	275
II. KUR'AN'IN ŞİFA OLMASI.....	280
A. ŞİFA.....	281
B. KUR'AN MÜ'MİNLER İÇİN ŞİFADIR	282
1. Kur'an Kalbî ve Ruhî Hastalıklara Şifadır	283
2. Kur'an Toplumsal Hastalıklara Şifadır	285
3. Kur'an Bedenî Hastalıklara da Şifadır	288
III. KUR'AN'IN HİDÂYET OLMASI	295

A. HÜDÂ/HİDÂYET.....	297
B. KURAN MÜ’MİNLER İÇİN HİDÂYETTİR.....	300
IV. KURAN’IN MÜJDE (BEŞİR-BÜŞRÂ) OLMASI.....	311
A. BEŞİR-BÜŞRÂ.....	312
B. KURAN MÜ’MİNLER İÇİN MÜJDEDİR.....	312
V. KURAN’IN ZİKİR, ZİKRÂ, TEZKİRE VE MEV’İZE OLMASI.....	315
A. ZİKİR VE KURAN’IN ZİKİR OLMASI.....	315
1. Zikir.....	316
2. Kur’an Mü’minler İçin Zikirdir.....	317
B. ZİKRÂ VE KURAN’IN ZİKRÂ OLMASI.....	321
1. Zikrâ.....	322
2. Kur’an Mü’minler İçin Zikrâdır.....	322
C. TEZKİRE VE KURAN’IN TEZKİRE OLMASI.....	323
1. Tezkire.....	323
2. Kur’an Mü’minler İçin Tezkiredir.....	324
D. MEV’İZE VE KURAN’IN MEV’İZE OLMASI.....	325
1. Mev’ize.....	326
2. Kur’an Mü’minler İçin Mev’izedir.....	326
VI. KURAN’IN NİMET OLMASI.....	329
A. NİMET.....	329
B. KURAN, MÜ’MİNLER İÇİN NİMETTİR.....	330
VII. MÜ’MİNLERİN KURAN’A İNANMALARI.....	331
VIII. MÜ’MİNLERİN KURAN’I OKUMALARI.....	335
A. TERTİL.....	336
B. KIRAAT.....	337
C. TİLÂVET.....	339
IX. MÜ’MİNLERİN KURAN’I DİNLEMELERİ.....	347
X. MÜ’MİNLERİN KURAN’IN MÂNALARINI DÜŞÜNMELEİ.....	354
A. TEFEKKÜR.....	354
B. TEDEBBÜR.....	356
XI. MÜ’MİNLERİN KURAN’I ANLAMALARI.....	361
A. FIKH-TEFEKKUH.....	361
B. TEZEKKÜR.....	363

C. DERS	365
XII. MÜ’MİNLERİN KUR’AN’LA AMEL ETMELERİ, YAŞAMALARI VE YAŞATMALARI.....	369
A. İTTİBÂ	369
B. İ’TİSÂM	371
C. İTAAT	373
XIII. MÜ’MİNLERİN KUR’AN’A İNANMAYAN/ONUNLA ALAY EDENLERDEN YÜZ ÇEVİRMELERİ.....	385

BEŞİNCİ BÖLÜM

KUR’ÂN-I KERİM VE KÂFİRLER/MÜŞRİKLER

I. KÂFİRLERİN KUR’AN’I İNKÂR ETMELERİ.....	394
A. KÜFÜR.....	394
B. KEZİB/TEKZİB	396
C. İNKÂR	398
D. CAHD.....	400
E. İLHÂD.....	401
II. KÂFİRLERİN KUR’AN’I İNKÂR SEBEPLERİ.....	403
A. PUTPEREST ATALARI TAKLİT	403
B. HEVÂYA UYMAK.....	405
C. KİBİR	408
D. HASED	411
E. CEHÂLET.....	412
F. KİN VE İNAT	414
G. HAFİFE ALINMA VE VATANDAN ÇIKARILMA KORKUSU ...	419
H. BİLGİSİZ MÜCADELE	420
I. ÂHİRETİ İNKÂR	421
III. KUR’ÂN-I KERİM’İ İNKÂR ETMENİN ACI SONUÇLARI	422
IV. KÂFİRLERİN KUR’AN’I DİNLEMEN İSTEMEMELERİ	424
V. KÂFİRLERİN KUR’AN’I ANLAMAK İSTEMEMELERİ	427
VI. KUR’AN’IN KÂFİRLERİN İNKÂR VE ZARARLARINI (HÜSRÂN-RİCS) ARTIRMASI.....	433
VII. KUR’AN’IN KÂFİRLER İÇİN PİŞMANLIK/ÜZÜNTÜ SEBEBİ (HASRET) OLMASI	438

VIII. KÂFİRLERİN KUR'AN HAKKINDAKİ SÖZLERİ	441
A. KÂFİRLERİN KUR'AN'A SİHİR DEMELERİ.....	442
1. Sihir	443
2. Kur'an Sihir Değildir	445
B. KÂFİRLERİN KUR'AN'A ŞÂİR SÖZÜ/ŞİİR DEMELERİ	449
1. Şiir ve Şair	449
2. Ne Peygamberimiz Şair Ne de Kur'an Şiirdir	452
C. KÂFİRLERİN KUR'AN'A KÂHİN SÖZÜ DEMELERİ.....	461
1. Kâhin	462
2. Kur'an Kâhin Sözü Değildir	462
D. KÂFİRLERİN KUR'AN'A KARIŞIK RÜYALAR (ADGÂSÜ AHLÂM) DEMELERİ.....	465
1. Adgâsü ahlâm.....	465
2. Kur'an Karışık Rüyalar Değildir.....	465
E. KÂFİRLERİN KUR'AN'A ÖNCEKİLERİN MASALLARI (ESÂTİRU'L-EVVELİN) DEMELERİ	466
1. Esâtiru'l-Evvelin.....	467
2. Kur'an Esâtiru'l-Evvelin Değildir.....	468
F. "KUR'AN'I HZ. MUHAMMED'E BİR BEŞER ÖĞRETİYOR." DEMELERİ	470
IX. KUR'ÂN-I KERİM KÂFİRLERE MEYDAN OKUMUŞ, ONLAR İSE BUNA KARŞILIK VEREMEMİŞLERDİR.....	472

ALTINCI BÖLÜM

KUR'ÂN-I KERİM VE EHL-İ KİTAP

I. KUR'AN, EHL-İ KİTAP'IN HEPSİNİN BİR OLMADIĞINI AÇIKLAMIŞTIR.....	484
II. KUR'AN, EHL-İ KİTABI TEVHİDE VE KENDİSİNE İMÂNA DAVET ETMİŞTİR	490
III. EHL-İ KİTABIN KUR'AN KARŞISINDAKİ TAVRI.....	491
IV. KUR'AN EHL-İ KİTAPLA EN GÜZEL ŞEKİLDE MÜCADELE ETMEYİ EMRETMİŞTİR	495

YEDİNCİ BÖLÜM

KUR'ÂN-I KERİM VE MÜNAFIKLAR

I. MÜNAFIKLAR KUR'AN'LA ALAY ETMİŞLERDİR	501
--	-----

II. MÜNAFIKLAR, HAKLARINDA KUR'AN İNMESİNDEN KORKMUŞLARDIR	503
---	-----

III. KUR'AN, MÜNAFIKLARIN KALPLERİNDEKİ HASTALIKLARI ARTIRMIŞTIR.....	507
--	-----

SEKİZİNCİ BÖLÜM

KUR'ÂN-I KERİM VE CİNLER

I. CİNLER.....	513
----------------	-----

A. CİN.....	513
-------------	-----

B. CİNLERİN VARLIĞI	515
---------------------------	-----

II. KUR'AN'IN İNMEYE BAŞLAMASIYLA CİNLERİN GÖKLERDEN KOVULMASI	523
---	-----

A. ŞİHÂBLAR.....	526
------------------	-----

B. PEYGAMBERİMİZİN Bİ'SETİNDEN ÖNCEKİ DURUM.....	528
--	-----

C. YILDIZ KAYMASI.....	531
------------------------	-----

D. GÖKLERİN KORUNMASI-KUR'AN'IN KORUNMASI	534
---	-----

III. CİNLERİN KUR'AN'I DİNLEMELERİ VE ONA İNANMALARI.....	537
---	-----

IV. KUR'AN'IN ŞEYTAN SÖZÜ OLMAMASI	550
--	-----

A. ŞEYTAN-İBLİS.....	551
----------------------	-----

B. KUR'AN ŞEYTAN SÖZÜ DEĞİLDİR	554
--------------------------------------	-----

C. GARÂNİK HÂDİSESİ.....	556
--------------------------	-----

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	571
-------------------------------------	------------

BİBLİYOGRAFYA	591
----------------------------	------------

ÖN SÖZ

■

وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ ۖ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ

“O kitap (Kur’an) sana ve kavmine bir hatırlatmadır; yakında sorgulanacaksınız.”

(Zuhruf 43/44)

Kur’ân-ı Kerîm’i bizlere doğru yol kılavuzu olarak (*hüdâ*) lüt-feden ve bizi o yüce hitaba muhatap kılan Allah Teâlâ’ya sonsuz hamdederiz. Bu ilâhî kılavuzu Rabbinden *vahyen* alıp bize getiren ve onun kılavuzluğunu *kavlen* ve *fîlen* beyan eden Peygamberimiz Hz. Muhammed’e sonsuz salât ve selâm ederiz. Her türlü saygı, sevgi, hürmet, ihtirâm, iman, icabet, itaat, ittibâ, teslimiyet ve desteği-mizle onun arkasında olduğumuzu bildiririz. Kur’an’ın dilden dile, gönülden gönüle, akıldan akla, zihinden zihne, hâfızadan hâfızaya, mashaftan mushafa, hayattan hayata naklederek sağlam ve pürüzsüz bir şekilde bize ulaşmasına hizmet eden mü’min kullara da selâm ve saygılarımızı arz ederiz.

Kur’ân-ı Kerîm, Allah’ın kelâmıdır; şanı büyüktür, (*azîm*)¹ yüce-dir, (*aliyy*)² çok şerefli ve değerlidir. (*kerîm*)³ Allah onunla kullarıyla konuşmuştur, konuşmaktadır. O öylesine değerli bir kelâmıdır ki, ulaştığı her varlığa, dokunduğu her nesneye değer katmıştır. İndiği aya,

1 Hicr 15/87.

2 Zuhruf 43/4.

3 Vâkıa 56/77.

(Ramazan)⁴ geceye, (Kadir)⁵, dağa, (Cebel-i Nûr)⁶ beldeye, (Mekke)⁷ ve vahyedildiği Peygamber'e (Hz. Muhammed)⁸ şeref vermiş ve onları benzerlerinin fevkinde yüksek bir değere kavuşturmuştur. İman ve itaatla ona sınımsız tutunanlar yükseklere tırmanacak; ona sırtını dönenler kendi elleriyle kendilerini aşağıların aşağısına atacaklardır.

Kur'an Allah'ın kitabıdır; onunla muradını, hükmünü ve fermanını kullarına bildirmektedir. Kullarından neler yapmalarını istediğini onunla haber vermektedir. Haramını ve helâlini açıklamaktadır.

Kur'an Allah'ın hitabıdır; onunla kullarına hitap etmekte, onlara doğru yolu göstermekte, onları kurtuluşa çağırmaktadır: *"Kuşkusuz bu Kur'an en doğru olana iletir; dünya ve âhiret için yararlı işler yapan mü'minlere, kendileri için büyük bir mükâfat olduğunu müjdelir. Âhirete inanmayanlara gelince, onlar için de ağır bir azap hazırladık."*⁹

Yüce Allah Kur'an'ı bir yol gösterici, bir rahmet, bir şifa ve öğüt olarak göndermiştir. İnsanlar sevineceklerse bu Allah'ın lütfu ve rahmetiyle, evet özellikle bununla sevinmelerini istemiştir. Çünkü Kur'an, onun çağrısına uyup sonucunu beklemenin, onların toplayıp biriktirdikleri her türlü dünyalıktan daha değerli olduğunu bildirmiştir.¹⁰ Kur'an'a inanıp uyanmanın kurtarıcı; onu inkâr etmenin ise hüsrana uğraticı olduğunu kesin bir dille beyan etmiştir. Ancak bu gerçekleri haber verdikten sonra da "dileyen inansın, isteyen inkâr etsin"¹¹ buyurarak Kur'an'ın muhataplarını imtihanın bir gereği olarak, onun çağrısını "kabul veya red" konusunda özgür bırakmıştır.

Allah'ın kelâmını, Hz. Peygamber'in kalbine getiren er-Rûhul-emîn (Güvenilir Ruh) Cebrâil olmuştur. Ancak Kur'an'ın hitabı mükellef olan varlıklara, yani insanlara ve cinleredir.

Kur'an'ın insan olarak ilk muhatabı Hz. Peygamber'dir. Onu Cebrâil'den almış ve insanlara tebliğ etmiştir. Ayrıca onunla ilgili tebyin ve tatbik görevini de yerine getirmiştir. Hayatı, Kur'an'ın ete

4 Bakara 2/185.

5 Duhân 44/1-5; Kadr 107/1-5.

6 Alak 106/1-5.

7 Tîn 94/3.

8 Bakara 253.

9 İsrâ 17/9-10.

10 Yûnus 10/57-58.

11 İsrâ 17/107; Kehf 18/19.

kemiğe bürünmüş canlı bir tefsiri olmuş; güzel ahlâkı, Kur'an'ın gerçekleştirilmek istediği hedefin billurlaşmış bir örneğini oluşturmuştur.

Kur'an'ın hitabı zaman ve mekân ayrımı olmaksızın bütün insanlara ve bütün cinleredir. Kılavuzluğu ve beyanı da hepsine yöneliktir. Ancak Kur'an'ın bu hitabına mukabede bulunma ve cevap verme açısından muhataplar farklı özellikler arz etmektedir.

Peygamberimizin muhataplığı olumlu anlamda tartışma götürmez bir şekilde en önde ve en yüksektedir. Kur'an'a iman, icabet, itaat ve ittibâ ve yine onunla ilgili her türlü hizmette zirvede olan bir muhataptır.

Sahâbe örneğinde mü'minler Kur'an'ın inanan muhataplarıdır. Onlar Hz. Peygamber'in izinde Kur'an'a iman, icabet, itaat ve ittibâda güçleri yettiğince gayret gösteren kimselerdir.

Kur'an'ın yanlış yol üzere olduklarını söyleyip doğru yola çağırdığı muhatapları da vardır. Bunların başında kâfirler/müşrikler gelir. Kur'an karşısındaki konumları olumsuzdur. Ona iman ve itaat bakımından çok büyük bir problem içinde bulunmaktadırlar. Kur'an onları sürekli uyararak küfür/şirk hâllerini terk edip hidâyete gelmelerini istemektedir. Kur'an'ın muhatabı olarak münafık ve Ehl-i kitab'ın hâlleri de buna benzer konumdadır.

Kur'an'ın muhatabı olarak cinlerin durumu biraz farklılık arz etmektedir. Çünkü onlar, bizler tarafından görünmez varlıklardır. Ama Kur'an onları da muhatap olarak almış, onlar içinden de Kur'an'a inananlar ve onu getirdiği daveti kabul edip mü'min ve salih kimseler olmuştur.

Bu çalışma, Kur'an'ın muhataplarını; bunların Kur'an'ın hitabı karşısındaki konumlarını; ona inanıp inanmama, itaat edip etmeme bakımından sergiledikleri tavırlarını ve bunların tabii neticesi olarak Kur'an'ın onlara öngördüğü karşılıkları ele almayı hedeflemektedir. Çalışmanın Allah Teâlâ'nın rızasını tahsile vesile ve ulaştığı meçhul adreslerin Kur'an'a olan iman ve bağlılıklarını geliştirip artırmaya vasıta olması en büyük dileğimizdir. Gayret kuldan tevfik Allah'tandır.

Ömer ÇELİK

24 Aralık 2020/ 10 C. Evvel 1442

ÜSKÜDAR/İSTANBUL